

TOPLUMSAL BİLİMLİLERİMİZİN AÇMAZINDA
"GELENEKLER: TÖRE VE TÖRENLER" ADLI YAYINLANMIŞ
BİR DOÇENTLİK TEZİNDEKİ KİMİ YANILMALAR ÜZERİNE

Arş. Gör. Dr. Gürbüz ERGİNER

Halkbilim Anabilim Dalı

Konuya, Türkiye üzerine toplumbilimsel ve antropolojik araştırmaların azlığına değinen bir alıntı ile girmek istiyoruz.

"Türkiye üzerine gerek toplumbilimsel, gerekse antropolojik, pek araştırma yoktur." (Kongar, 1983 s. 30).

Bu sözler ülkemiz toplumbilimcileri arasında isim yapmış olan Emre Kongar'ın. Sayın Kongar bu yargısını dile getirmeden önce ve sonra konuya ilgili ana nedenleri açıklamıyor. Aslında, bizim yan nedenler olarak gördüğümüz bu tür araştırmaların yayın olanaklarının azlığını, insanımızın kuşkulu, toplumbilimcilerimizin ürkük olduğunu belirterek geçiştiriyor. Bu gerçekten üzerinde durulması ve açıklanması gereken bir konu. Ülkemiz toplumbilimcilerine 1900'lü yıllarda bu yana göz ucuyla bakarsak nedenler kendiliğinden ortaya çıkıyor. Özellikle akademisyen toplumbilimciler Türk insanı, Türk toplumu ve ülkemiz toplumbilimleri uğraş alanına giren konularla, batının klasyik toplumbilimcilerinin yaptıkları gibi kütüphanelerde, onların kitaplarıyla, masa başından ilgilenmişlerdir. Öyleki, bu ilgi klasyik kuramcılar şu ya da bu yönleriyle ele almaktan, aynı konular üzerinde dönüp durmaktan, onlara göre onları eleştirmekten ya da övmekten, kimi kavamlara dilimizde birbirinden farklı bir şeyi anlatıyuormuşcasına değişik karşılıklar bulmaya çalşmaktan öteye geçmemiştir. Kisacası, Türk toplumbilimcilerinin büyük bir kesimi sarayla aynı konular çevresinde dönüp durmuşlar, ülkemiz toplumsal sorunlarını ülkemiz gerçeklerinde inceleyip çözüm modelleri önermek yerine, batıdaki benzer sorunların çözümünde kullanılmış modellerden yararlanmayı yeğlemiştir.

Günümüz batı toplumlarına baktığımızda, yaşamın hemen her yönünde bilinçli bir toplumsal özdenetim (toplumsal otokontrol) görmek olası. Bu özdenetim, iş başına geçecek hükümetlerin seçiminden, dış politikaya; aile planlamasından, bireylerin trafik kurallarına uymasına kadar uzanan çok geniş bir boyutta hüküm sürüyor. Öyleki, oederi geçim düzeyinin üzerine çakan birinci derecedeki gereksinim ürünlerinin tüketimi tüm bireylere, bilinçli bir biçimde durdurulabiliyor. Bu son konuya ilgili ülkemizdeki bir girişimden söz etmek yerinde olacaktır kanısındayım. Geçtiğimiz yıl içinde, en etkin kitle iletişim aracı olan televizyonda sucuk, salam, sosis ve pasturma gibi yiyeceklerin üretiminde insan sağlığına zararlı olan at, eşek ve katır etlerinin kullanıldığına ilişkin bir program sunuldu. Buna bağlı olarak sürdürülen sıkı devlet denetimleri ile sağlığa zararlı bu besin maddelerine karşı seçkinimizde küçük bir direniş belirginleşti, bu maddelerin tüketiminin azlığı gözlemlendi. Ne var ki, devlet denetimlerinin ortadan kalktığı ya da gevşediği günü beklemeden seçkinler direnişinin kırıldığı daha doğrusu yok olduğu gerçeği konunun en ilginç yanı.

Peki, batılı toplumları bu konuda özlem duyduğumuz bir yapıya ulaştıran giz nedir? Bize göre bu giz, bu toplumları oluşturan bireylerin kültürlenme süreçleri içinde, birarada yaşamın yasalarını çok iyi öğrenmiş olmalarıdır. Bunun da önünde, bu toplumlarda birarada yaşamın yasaları sağlıklı bir biçimde oluşturulmuştur. Bireyleri birarada yaşamaya koşullandıran sosyal normların ve bunlara ilişkin yaptırımların, toplumu oluşturan tek tek bireylere aşlanması, yaygınlaştırılması konunun en önemli görünen yönüdür.

Batıda, modernleşme dönemiyle birlikte belirginleşen devlet yapılarının bireyler üzerindeki resmi baskı ve denetiminin eskiye bakarak yumuşaması, sosyal, siyasal ve ekonomik yapıların birbirleriyle uyumlu biçimlenişinde önemli rol oynamıştır. Örnekleri açık seçik gösteriyor ki, birarada yaşamın yasalarının toplum bireylerince çok iyi öğrenilmesinde, toplumun sahip olacağı ucu tarihin derinliklerinde olan bir eskilik ya da gelenekselligin varlığı üçüncü hatta dördüncü derecede önem taşımaktadır. Bu konuda en önemli öğe, bireylerin gerek resmi, gerekse geleneksel kurumlar aracılığıyla sözgecinden geçen kültürlenme sürecidir. Sözünü ettigim bu süreç, her toplumda sosyal, siyasal, ekonomik yapıların içeriğindedir. Günümüz batı toplumlarında söz konusu bu üç yapı, bünyelerinde gelenekselden pek az öğe barındırır. Endüstri devrimi ile birlikte her yönyle çok hızlı bir degi-

şim sürecine giren batı toplumlarında, yapım bilgisinin aşırı derecede birikimi, yeni buluşlar her alanda üretimi artırmış, gelir dağılımı ile birlikte sosyal, siyasal ve ekonomik yapı bambaşka bir biçim almıştır. Üretim-tüketim biçimleri ve ilişkilerindeki birden değişim, bireylerde giderek de toplumlarda daha rahat bir yaşam, her bakımından diğer toplumları kendilerine bağlı tutmak ve sömürmek, tüm bunlar için gerekli ürünün elde edilisinde insan emeğini en aza indirmek (otomasyon) girişimlerinin hızlı gelişimi söz konusu üç temel yapıyı belirgin bir biçimde etkilemiş, değiştirmiştir.

İşte bu aşamada, batının toplumsal bilimcileri özdeksel yaşam-daki gözlenebilir değişimle uygun bir sosyal yapının yaratılmasına çeşitli biçimlerde katkıda bulunmuşlardır. Hatta, bir kültürel bütünüün en önemli öğeleri arasında yer alan, yeniyle uyuşamayan dinsel anlayışı değiştirmiştirlerdir. Sonuçta, çağın üretim-tüketim biçimleri ve ilişkilerine uygun sosyal yapının oluşumunu sağlamışlardır. Ancak, toplumsal bilimcinin görevi bitmemiştir. Yaşam, değişim demektir. Batılı toplumsal bilimcinin bu süreç içindeki görevi, alt yapıdaki yeni değişimlere uydurulması gereken üst yapının onarımı, restorasyonudur.

Batıda durum böyle iken, ülkemiz hem alt yapısı hem de üst yapısı bakımından henüz en gelenekseli yaşıyordu. Özellikle ikinci Dünya Savaşı'ndan izleyen yıllarda, hızlı diyebileceğimiz sanayileşme sürecine giriş, var olan alt yapıyı, yavaş da olsa, kendine uydururken üst yapı kurumları yaklaşık yirmi-yirmibeş yıla yakın bir süre, alt yapıya uyma konusunda, değişmeye karşı belirgin bir direnç gösterdiler. Bu arada ülkemiz toplumsal bilimcileri, batıdaki çağdaşlarının kendi ülkelerindeki onarım önerilerini ülkemizde yeni modeller olarak uygulamaya çalışiyorlardı. Oysa, bırakınız günümüzdeki, tan temeldeki yapıların ayrılığı dolayısıyla sorunlar, bunların nedenleri ve sonuçlarıyla önerilen modeller arasında sürekli bir uyumsuzluk gündeme gelmiştir.

Buraya kadar, bizde batılılaşma sloganının ortaya atılışından günümüz'e uzanan ülkemiz toplumsal bilimlerinin özdeki ana açmazını belirtmeye çalıştık. Özette söylemek gerekirse: Türkiye toplumsal bilimleri, temelleri batıda çatısı ülkemizde bulunan eğri bir bina görünümdedir.

Bulunduğumuz koşullar içinde, toplumumuzu oluşturan bireylerde, en azından bir sonraki kuşağın kültürlenme sürecinde gerçekten halkın olmanın, birarada yaşamının sağlıklı yasalarını filizlendire-

cek yollar aramalıyız. Bu yolda batıdaki örneklerine bakarak ülkemiz adına kanallarından saptırılmış toplumsal bilimler pek ümit verici görünmemektedirler. İşte bu bağlamda toplumsal yapımızda ulusuluk, birlik, öz benliğin korunması, anomı, kültür gecikmesi ve kültür boşluğu gibi olgularla ilişkin sancıların ortaya çıkmasına engel olabilmenin Halkbilim ile olanak kazanacağı inancında olduğumuzu belirtmek isteriz.

Akademik çevrede ilk kez 1980 yılında A. Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde oluşturulan Halkbilim Anabilim Dalı'nın amacı: Ülkemiz gerçeklerini doğal ortamında saptayarak, her alanda bünyemize uygun modellerle kültür politikamızın oluşması ve uygulanması konusunda gereken yolu bulup önermektir. Kuruluşundan günümüze kadar geçen süre içinde, ülkemiz gerçeklerini görme ve sorunlara diğer bilim dallarından değişik bir açıdan bakma konusunda ayrı bir yer edinme savaşımı veren Halkbilim ilk ürünlerini vermeye başlamıştır. Çağdaş Türkiye ve Türk Halkı'nın oluşumuna büyük katkılarda bulunacağına inandığım bu bilim dalının temelini oluşturacak ürünlerin, kuşkusuz büyük bir dikkat ve titizlikle verilmesi gerekmektedir. Çünkü, hemen bizi izleyen kuşak, bu ürünlerin eseri olacaktır. İşte bu noktadan çıkışla Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde doçentlik tezi olarak sunulan ve sahibince yayınlanan halkbilimsel içeriği bir çalışmada "Ali Rıza Balaman, Gelenekler: Töre ve Törenler. 1983 İzmir, Duyal Matbaacılık ve Ambalaj Sanayii. 157 s." "Birinci Bölüm" olan yazılı kaynaklara dayalı kuramsal kesimde yanlış bulduğumuz genel tanımlamalar, fikir yürütümleri, önermeler, açıklamalar ve yargilar üzerinde duracağız.

Sayın Balaman'ın "Gelenekler: Töre ve Törenler" adlı doçentlik tezi olarak hazırladığı çalışma "Basılırken, Önsöz, İçindekiler, Kaynaklar" dışında dört ana bölümden oluşmaktadır.

Balaman, 1983 basım tarihli yapıtına yazdığı "Önsöz"ün sonunda, akademik bünyede 1980 yılında Halkbilim olarak adı konmuş ve onaylanmış olan folklor'a, nereden aldığı belirsiz, uyduruk bir dil bilgisi kuralı ile "HALKBİLİMI" demeyi ve bu sözcüğü bu biçimde kullanmayı yeğlediğini belirtiyor. Tarayabildiğimiz yazılı kaynaklarda söz konusu kuralı bulamadık. Uğraş alanı Türk dili ve edebiyatı olan akademisyenlere sorduk. Onlar, Türkçe Dilbilgisi'nde böyle bir kural olmadığını, olamayacağını örneklerle açıkladılar. Balaman'ın sözünü ettiği Türkçe Dilbilgisi ile ilgili kuralı şöyle:

"Hind-Avrupa dillerindeki kuralların aksine Türkçe'de iki isim yan yana birleşerek bir isim oluşturamazlar. İkinci ismin bir iyelik eki alması, Türkçe Dilbilgisi'nin temel kuralları arasındadır. Bu nedenle biz, "Folklor" sözcüğünün Türkçesini, "Halkbilim" yerine "Halkbilimi" şeklinde kullanmayı yeğledik". (Balaman, a.g.e. s. VIII).

Türk Dil Kurumu'nun 1970 basımı "Yeni Yazım (İmlâ) Kılavuzu" nun 43. sayfasında dipnot olarak şu açıklamayı görüyoruz:

"Türkçede de bu şekilde takısız tamlamalar olduğu gibi özel ad olarak kullanılan birleşiklerin hemen hepsi iyelik ekini atmıştır: Topkapı yerine Topkapı, Edirnekapı yerine Edirnekapı, Fenerbahçe yerine Fenerbahçe, Galatasarayı yerine Galatasaray gibi yiğinlara yer adına rastlanır."

Yine bununla ilgili Tahir Nejat Gencan'ın "Dilbilgisi" adlı yazının 163. sayfasında bol bol örnek ve açıklamalar yer alıyor. Çankaya, Beşiktaş, Atatürk, Döpegöz, babaanne, sütnine, dışbüdak vb.

İşte bu örneklerin işliğinde biz, FOLKLOR sözcüğünün akademik çevrede HALKBİLİM sözcüğü ile karşılaşmasını yeğliyoruz.

Balaman'ın yazının IX. sayfasında yer alan bir başlık da çok ilginç. Başlık şu: "Yöntembilimsel Plan ve İçindekiler" Eskilerin metodoloji dedikleri Yöntembilim bir araştırmmanın çıkış noktası, ulaşacağı yer ve bu ikisi arasında bizim izleyeceğimiz yolla, bu araştırmmanın tasarımından sonucuna kadar geçen her olgunun araştırmaya uygun mantıksal bir sistem içinde olması, mantıksal bir sistem oluşturmazı ile ilgili her şeyi kendine konu edinen bilim dahıdır. Yine eskilerin metodolojik dedikleri Yöntembilimsel ise, Yöntembilimle ilgili olan anlamına gelir. Gelelim söz konusu başlığın ilk kesimine, "Yöntembilimsel Plan..." Bu tümcenin dilimizdeki anlamı "yöntembilimle ilgili plan"dir. Böylece bilimsel (?) bir çalışmada "İçindekiler" dizinine ayrıca bir bilimseçilik katmak bize göre olabildiğine anlamsız. Gereği bile yok, ama sanırız "Yöntemsel Plan" olacaktı. Ayrıca yazının kuramsal kesiminde pek sık rastlanan "Yöntembilimsel" sözcüğü bu çalışmanın bir yöntemden ve bilimsellikten uzaklığını kamufla etmek için kullanılmış görünüyor.

Balaman, yazının 3.-4. sayfalarında "Kültürel / Sosyal Antropoloji'nin bir alt uzlaşım alanı olan Halkbilimi (Folklor)..." biçimli anlatımı ile kendince Halkbilim'in kaynağını belirtmektedir. Oysa

Halkbilim, Avrupa'da Etnoloji, İngiltere ve Amerika'da Sosyal Antropoloji ya da Kültürel / Sosyal Antropoloji terimleri ile karşılanan bilim dalının bir alt uzanım alanı değildir. Propagandacı tarihin bilimsel açıdan başarısız ve yetersiz olduğu bir devirde, misyonerlerin de desteğiyle ümit vadeden bir bilim olarak ortaya çıkan Etnoloji daha doğumunda akademisyenlerce yolundan saptırılmış, giderek sömürgecilik bilimi durumuna gelmiştir. Halkbilim aynı dönemlerde bu sömürgecilik bilimine karşı ulusal birliği ve öz benliği sağlamak, korumak ve sürdürmek; anomii, kültür boşluğu vb. kavramların kapsadığı sanctiara ulusal ve kültürel boyutta set çekmek üzere doğmuştur.

Antikacı W. J. Thoms bu bilim dalına isim babası olmadan çok önce başta tarih, edebiyat olmak üzere hemen bütün sosyal bilim dalları halkbilimsel öğelerle uğraşmışlardır. Her bilim dalının evrenseliği yanında bir de uluslararasıdan söz edilebilirse de bu anlamda Halkbilim diğerlerinden ayrı bir konuma sahiptir.

Balaman'ın yapıtının 5-7. sayfalarındaki "2. Halkbilimi'nin Taçesi: a: Avrupa'da:", gene 9-10. sayfalarındaki "3. Halkbilimi Kurumları: a: Avrupa'da:" alt başlıklarını içinde yer alan bölümler, konuya ilgili yığınlarca kaynak gözardı edilerek, yalnızca tek bir ansiklopedik kaynağa dayandırılmıştır. Böylece bir çırپıştırma bilimsel bir çalışmaya hiç mi hiç yakışmıyor. Bu da ayrı bir nokta.

Gelelim söz konusu yapıtın 18. sayfasındaki "... halkbiliminin konusu ÖZGÜN (ORİJİNAL) KÜLTÜR'dür" yargısına. Yapıtta söz konusu yargı şöyle dile getiriliyor:

"Bu deyimde özgün sözcüğünden muradımız, yaratıldığı gibi, değişime uğramamış, teknolojisi yaşam biçimine koşut, içerisinde yapma ve kendinden olmayan öğeler taşımayan nesneleri, olayları ve olguları kapsayan bir bütünden söz etmektir. Kültür kavramına gelince, ...

Marks'ın tanımıyla, "Kültür doğanın yarattıklarına karşılık, insanın yarattığı hersey (bütün) dir" (Güvenç 1970:67).

Böylece, özgün kültür, yaratıldığına yakın, değişime az uğramış ya da uğramamış, yapma ve kendinden olmayan öğelerle özdeşleşmemiş, üretim biçimine uygun teknolojiye sahip olmamış, üretim biçimine uygun teknolojiye sahip bir yaşam biçimidir."

Halkbilimin konusu Balaman'ın "özgün kültür" tanımının kapsamı içinde ise, ancak o, bu bağlamda, ilk çapta varolabilir. Balaman tanımını yaptığı o özgün kültürün günümüzde nerede bulabileceğimizi de bir söyleşen, bu konuda hiç mi hiç eksigimiz kalmayacak.

Bu biçimde özgün kültür eski Hotanto kabilelerinde, eski Amerika Kızılderililerinde ya da Brezilya'nın balta girmemiş ormanlarında yaşamalarını sürdürmüştür, çağımız insanıyla hiç mi hiç karşılaşmamış, çağdaş uygarlıktan habersiz kabilelerde belki vardır. Özetle, hiç değişimemiş diye tanımlayabileceğimiz ve de çağın teknik ürünlerile, iletişim araç-gerecinden nasiplenmemiş bir topluluk ancak sözkonusu tanımdaki özgün kültüre sahip olabilir. Günüümüzde bu tür toplumlar etnografiya, etnoloji ve antropoloji bilim dallarının inceleme alanlarına girerler. Kaldıki, bu bilim dalları inceledikleri bu tür toplumları, bir zamanlar "ilek" olan, bu gün "azgelişmiş" ya da "başka toplumlar" biçiminde tanımlamaktadır. (Duverger 1973, 78-80. s.) Ayrıca Balaman, çalışmasının 16. sayfasında halkbilime konu oluşturacak kimi olguların "modern-endüstriyel kültürlerde" (?), kentsel yerleşim birimlerinde bulunabileceğini belirtirken *Halkbilime* konu ettiği özgün kültürne ters düşmektedir. Bütün bunların ötesinde yukarıda alıntılmış verdiğimiz Balaman'ın "özgün kültür" tanımındaki son yargı, konuya neresinden bakılsa yanlış, Nedeni, üretim biçimine uygun olmayan bir teknolojiye sahip hür bir yaşam biçiminden, kültürden ya da toplumdan hiç bir zaman söz edilemez. Bu toplumsal bilimlerin en genel yasasıdır. Kültürel bir bütünde üretim biçimini teknolojiyi, teknoloji üretim biçimini belirler, biçimlendirir.

Söz konusu çalışmanın 14. sayfasında "Kuramsal Çerçeve 1. Halkbiliminin Başlangıç Kuramları" başlığı altındaki ansiklopedik bilgi aktarımı olarak nitelenebileceğimiz, yanlış isimlerden geçilmeyen tanımlar ve yaklaşımlar salatasında, halkbilime atfedilen ama nereden aldığı belirtilmeyen Max Müller'in tanımı halkbilime değil, mitoloji aittir.

Baştan sona yöntembilimselcilik dolu çalışmanın 18. sayfasında yer alan "Yöntembilimsel Düzenleme (plan) İçinde Halkbiliminin Konuları" başlığı da çok ilgi çekici. Yöntembilim, konuların bilimsel ele alınmışlarında olabildiğince bir bütünlük, en aza indirgenmiş bir eksiklik gerektirmektedir. Bu bağlamda eksikliğini Balaman'ın kendisinin de belirttiği halkbilimin kimi konularına ilişkin bir dizinin başlığı olsa olsa-Halkbilimin Kimi Konuları- olur. Bu türden dizelemler, olaya yaklaşma, onu ele alış açılarından kaynaklanan bir esneklik

gösterirler. Amaca, bir anlamda çalışma modeline uygun bir sıralama zaten mantıksal bir sistem oluşturur ya da oluşturmalıdır. Buna ayrıca bir "Yöntembilimsel" cılık katmak alabildiğine anlamsız görünüyor.

Çalışmanın 26. sayfasında Balaman halk'ı,

"Üretimi geleneksel ekonomiye dayalı, aynalığı (imtiyazı) olmayan ve kendi içinde sınıfsız bir toplum olan halk..."

büçümünde tanımlıyor. Ve hemen bunu izleyen satırlarda kendisini "iddiasız" olarak nitelendirdiği böyle bir tanımı yapmaya zorlayan, kendince halk sözcüğünün yanlış kullanımını serimleyen bir cümle ile günah çekerken.

"Burada, istismarı kolay bir kavram olduğu için halkı -iddiasız olmak koşuluyla- tanımlamaya çalıştık. Öyle ki, "Halk o denli plajlara hılcum etti ki vatandaş denize giremedi" türmcesinde vurgulanan anlam, bizim halk tanımını yapmamız için yeterli nedendir kanısındayız."

Balaman'ı "iddiasız" bir halk tanımı yapmaya zorlayan bu cümle, her şeyin ötesinde bir halkbilimciyi tutarlı olmayan böylesine bir tanım yapmaya götürecek türden değil. Neden mi, çünkü bu cümle anlam bakımından kendi içinde çelişkilidir de ondan. Dilimizde vatandaş sözcüğü ile halktan biri, bir kesimi ya da halkın tümünü anlatırız. Burada iki sözcük, kullanımda eş anlamlıdır. Tabii ana sorun bu değil, tanının üzerine kurulduğu "üretimi geleneksel ekonomiye dayalı" cümleindeki anlam çelişkisidir. Bilinen ekonomik modeller arasında "geleneksel ekonomi" diye bir model yoktur. Kaldı ki, bir kültürde bütünde üretim ekonomiye değil, ekonomi üretimde dayanır. Kaba bir tanımla ekonomi, üretim-tüketim biçim ve ilişkileridir. Ayrıca, yukarıdaki çetrefilli tanımdan çıkan bir başka anlama bağıntılı olarak üretimi geleneksel tekniklere ve araç-gerece dayalı olmayan halk yok mu? Bir toplumun yasaları önünde her yurttaş eşitse aynalıkla yeri neresidir? Toplumda kim halk dediğimiz sosyal gerçekçe göre ayrıcalıklı da halk ayrıcalıksız? Dememiz o ki, halk dediğimiz soyut kavramı oluşturan belirgin öğe içinde ne üretim-tüketim ilişki ve biçimleri ne ayrıcalık sorunu ne de sınıf yapısı yer almaz. Halk ve Halkbilim konularını ayrı bir yazımızda ele alacağımız için daha fazla üzerinde durmayacağız.

Balaman'ın 157 sayfalık çalışmasının kuramsal kesimi olan ilk 46 sayfasında yer alan kendine özgü kimi kavram, tanım, açıklama ve öneriler, onun halkbilimi yanlış algıladığının en belirgin kanıtları ola-

rak karşımıza çıkıyor. Halkbilimin ülkemizdeki tek otoritesi izlenimi-ni yaratmak isteyen kesin yargılar, tanımlar, açıklamalar, yayınlar açısından henüz çok fakir olan bu bilim dalını kanallarından saptırmaya eğilimli görünümektedir. Çalışmanın bol örnek olaylı, anşiklopedik bilgi kompostosu görünümü bu kesimini izleyen konular, ya-nı çahşmanın ikinci, üçüncü ve dördüncü bölümleri alan araştırmala-rına dayalı. Biz yazımızın başında da dejindiğimiz gibi bu yapının ku-ramsal kesimi üzerinde durduk. Ancak, bir halkbilimci olarak çok önemli gördüğümüz ve deejinmeden geçmemeyeceğimiz bir nokta daha var. Balaman bir antropolog olarak en büyük hatasını çalışmasının 71. sayfasında şöyle yapıyor:

"Türkiye geleneksel tür kır yaşam biçimlerindeki çocuğun kültürlenme süreci, Japon kültürüyle büyük ölçüde benzerlik göstermektedir."

Balaman'ı, çalışmasından dip not olarak verdiği, bu yargıya gö-türen şey Ruth Benedict'in "Krizantem ve Kılıç" adlı çalışmasının 280. sayfası. R. Benedict'in adı geçen kitabının 279. sayfasında başlayıp 314. sayfasına kadar süren Japon kültüründe "Çocuğun Yetiştirilmesi" konusunda anlatılan Japon çocuğunun kültürlenme süreci ile, kırsal kesim Türk çocuğunun kültürlenme süreci arasında birakın büyük benzerliği hemen hiç bir benzerlik yoktur. O'nun bulduğu sandığı büyük benzerlik, yalnız ve yalnızca babasoylu topluluklarda yaygın gösteren çocuğa ilişkin kimi evrensel diyeboleceğimiz uyu-lamlardır.

Söz konusu çalışmaya eleştirel açıdan böyle bir yaklaşımın nede-nini yazımızın başında belirttik. Bize göre gerçek halkbilimci genele yönelik, iddialı bir halk ve halkbilim tanımı yapabilmeli. Tabi tutarlı, açık seçik, anlaşılır olmak koşuluyla.

KAYNAKÇA

Emre Kongar, "Türk Toplumsal Bilimlerinin Yüzüğü..." Hürriyet GÖS-TERİ MAYIS 1983 s. 30-31.

Ruth Benedict,: *Krizantem ve Kılıç*. Çev.: Türkân Turgut. Ankara 1966
Türkiye İş Bankası Kültür Yayımları.

Maurice Durerger,: *Sosyal Bilimlere Giriş*. Çev.: Ünsal Oskay, Anka-ra 1973 Bilgi Basımevi.

